

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot agdíjajukért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 ft félévre 2 ft, negyedévre 1 ft.

Ugy a lap szellemi részét illető cikkeket, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Ébredünk.

Elszorul az ember lelke, ha magyar nemzeti életünknek utolsó pár évtizedére csak futólag is visszapillantunk.

Idegen elemek furakodtak be tiszta gondolkodásu, hithű, jellemzilárd, ker. erkölcsü magyar népünk közé; lelketlen, önző czélokát hajhászó tollak sok ügyességgel s még több roszakarattal csak azon dolgoztak, hogy az egyenes szívű, jó hiszemű magyar nép tiszta gondolkodását megmaszlagozzák, ősi hitéhez való ragaszkodását megtörjék, becsületérzetéből, komoly, higgadt, ősi erényét képező jellemességéből, ker. erkölceiből kiforgassák.

A hatodik nagyhatalom: a sajtó európaszerre idegen erkölcsü, keresztényellenes gondolkodásu kezébe került. Politikai lapok komoly irányu cikkeikben úgy, mint a hazugság rut bélyegét magukon, hordó szemérmetlen ujdonságaikban; szépirodalmi lapok beszélyeikben, regényeikben és verses költeményeikben úgy, mint a legujabb gyarló hypothesiseket való igazságként hirdető s őshitünk ezredéves bastyáit ostromolni hivatott ismeretterjesztő cikkekben; élczlapok és gombamódra szaporodó nap-tárák jellemzhetlen szavakban úgy, mint szemérmetlen képekben napról-napra, hétről-hétre, évről-évre, büntetlenül üzhették pokoli munkájokat, az elámitott, félrevezetett, elbódított magyar nép tapsviharai között ülhették orgiájukat. Rőpiratok, verses férczelmények özönlötték el a könyvpiacot a magasabb úgy, mint a ponyvairodalom köréből, melyekben a legszemérmetlenebb hazugságok nyíltan hirdettettek, az erkölcs- és vallás guny tárgyává tétettek, egyházi testületeink hitele, becsülete, jó hírneve discreditáltatott, becstelen rágalomokkal illetetett. — A színpadok és művészetek egyéb csarnokai szemérmetlen, lelkiismeretlen comédiasok tanyájává aljasultak; édes anyanyelvünk fejlesztésére, magyar nemzeti önértetünk fölbresztésére és táplálására jótékonyan ható klasszicus szín-

műveinket Ubrich Borbára-féle hazug, erkölcstelen férczművek váltották föl.

S a dicstelen munka rövid időn nem várt eredményeket szült.

Traditionalis conservatív érzelmeink lassan, de biztosan vezérlő vitorláit visszavivott alkotmányos életünk hullámozó tengerén a szabadabb gondolkodás, az ujdonságok utáni féktelen vágy háborgó szelei kezdették ostromolni; készséges hitelt adva a romlásunkra kigondolt hazugságoknak, rohamosan siettünk szakítani a traditiókkal; gondolkodásunknak, érzelmeinknek régi alapjait elhagytuk; a hit halhatatlan igazsági helyett az ujdonsült, naponként változó és a tudomány hamis mázában elénk állított hypothesiseket kezdtük családi és társadalmi életünk irányelveiül tekinteni; nemzeti öltönyünkkel együtt lemállott rólunk hagyományos becsületességünk is; ker. erkölceinket, mint kellemetlen terheket kezdtük egymásután magunkról lerázni s idegen, kétes becsü szokások és erkölcsök rabszolgáivá szegődtünk.

Oh! a nemzet Geniusa keserű könnyeket hullatott a hajdan erős magyar eme vérszeromlóságán s Klio gyászbetűkkel fogja nemzetünk történetének eme lapjait megírni. . . .

De hála az égnek! a háló, melybe meggondolatlanul, elámitatva rohantunk szakadozni, az elfogultság és kábultság homálya, mely lelkünket, elménket fogva tartotta foszladozni, a sötét éjszaka után derengeni kezd s mi a hamis elvek mákonya által okozott sorvasztó álomból lassan, de észrevehetőleg — ébredünk.

Nemzeti létünknek titos és nyílt ellenségei, miután ördögi raffineriával kicsalták számukra bizalmunkat, megfogyasztották bennünk a hitet, megváltoztatták egész életirányelvünket, most már létünk fájának gyökerére illesztették a végzetes fejszét: *meztámadták az állam és társadalom alapjainak, a család viszonyának szentségét.* A házasságot emberi méltóságától, keresztény zománczától, szentségi jellegétől, szétszakíthatlan egységes voltától megfosztani és oktalan állapotok közt divó, kény és kedv szerint fölbontható

párosodással lealacsonyítani nem pirultak. Alig lettek pedig a gonosz és erkölcstelen elvek a világ négy tája felé szélnek bocsájtva, fájdalom! termékeny talajra találtak azok, mint dudva magvak, jó magyar népünknel is s csakhamar megtermeni kezdettel: fanyar gyümölcsöket a — *vadházasságokban*.

A tűz, mely száraz rőzsébe kapott, nem terjedhet gyorsabban, mint a mily óriási mérveket öltött e valódi rákfene, rövid idő alatt, a nemzet testén. Városokat és falvakat népesítettek be nemzetünk életfájának ezen vadhajtásai, s valamint törvénytelen, erkölcstipró viszonyaikkal a többi tisztos polgároknak botránkövei, ugy az állam és társadalomnak, önmagukban és ivadékaikban mihaszna, elsatnyult, elfajult tagjaivá, valóságos csapásává lőnek.

Nem hiányoznak rá adataink, hogy vannak, itt nálunk, a derék székely nemzet által lakott classikus földön is községek, melyekben maga a vallásos gondolkodásában, erkölcsei érzületében megmértelyezett nép ezen törvénytelen viszonyokat is szentesíteni törekedett, elnevezvén azokat az urak nyelvén: — *polgári házasságnak*.

Az egyház nem szünt meg kárhóztatni az erkölcsök emez elfajulását; szolgálai a legelszántabb harczot vívták az eltévelyedettekkel és a — korszellemmel; de a nemes küzdelem legtöbbször meddő és eredménytelen maradt, mert az arra rendelt hatóságban a buzgó harczosok nem számíthattak szövetésesre. Igy ment ez évtizedeken át; s ki tagadhatná, hogy nem ugy volt? A legjogosabb panaszok süket fülekre találtak, a baj fölfedése csak mosolyt vont az elnémitott ajkakra.

De végre e téren is ütött az óra, mely egy jobb fordulat kezdetét jelzé. A tagadhatlan tények, melyek, mint a csekélybe vett vadházasságok sajnos következményei ijesztő rémek gyanánt tünédeztek föl társadalmi életünk ezerféle nyilvánulataiban, végre fölnyitották a szemeket fönt és alant ... ébredni kezdtünk.

Az államkormány részint általános érvényű törvényekkel sietett az egyház segítségére e nagy vallási ugy, mint társadalmi jellegű baj orvoslásában, részint helyi vonatkozásu miniszteri rendeletekben utasította hivatalos közegeit, hogy az elharapózott emez erkölcsei fekély kiirtásán fáradozó egyházi férfiaknak segédkezet nyujtani siessenek.

Es megindult a mozgalom széles e hazában minden irányban. Egyes megyékben a lelkes és nemzetünk jóllétét szívükön hordó alispánok körrendeletekben utasították alantas közegeiket, hogy az ugynevezett vadházasságok megszüntetésére minden rendelkezésökre álló törvényes eszközt felhasználni ne késsenek.

És mi csak a legnagyobb lelki örömmel szemlélhetjük ezen üdvös mozgalmat, e talán még nem késő ébredést. Teljes elismeréssel adózunk a nemes férfiaknak, kik e nemzetrontó elfajult bűn kiirtásán oly buzgalommal, a mily körültekintő bölcs tapintattal fáradoznak.

Ezen örvendetes jelenség kézzelfoghatóbb consta-

talása czéljából, nemkülönben utánzandó például! sietünk alább az udvarhelymegyei derék alispánr. Török Albert által e tekintetben kibocsátott legújabb körrendeletet egész terjedelmében is közzé tenni. Vivat sequens!

Nyílt válasz,

nszgos Veszely Károly prépost-plebános, irodalmi társulati plnök urhoz.

Nagyságodnak becses indítványja, illetőleg felszólítása által, melyet, a „Közművelődés“ idej 1. számában csekély személyemhez is az iránt intézni méltóztatott, hogy „a kath. székely nép mondánai, hagyományainak és történelmi emlékeinek kimeríthetlen aknáiból készítek tanulságos *elbeszéléseket*?“ megtisztelve érzem magamat, mindazonáltal kérnem kell a m. t. prépost urat, miszerint a következőket figyelembe venni s azok alapján felém irányított varakozását módosítani sziveskedjék.

Tavaly huszonöt éve mult, hogy csekély tehetőségem szerint es tulterhelt hivatali viszonyaim között nyilvánosan is írogatok; irtam történelmi értekezéseket, fejtegettem tanügyi, társadalmi, napi és székely kérdéseket, irtam vidéki leveleket, könyvismertéseket, bírálatokat, utleírásokat, földrajzi, sőt régészeti és nyelvészeti közleményeket, egyházi, tanodai és üdvözlő-beszédeket, eredeti és fordított költeményeket stb. de azon grebenr t. i. a *történelmi népies elbeszélés* terén, melyre nagyságod épen felhív, még eddig kísérletet nem tettem; és azt gondolom, hogy immár el is késtem azzal, hogy e tér művelésére szálljak ki, mely a történelmi tények helyes felfogásán kívül *élénk ifjú képzelmet*, s minden nehézkességtől ment költői és könnyen folyó irályt feltételez, — mint azt pl. Jakab Ödön „Székely Historiák“ és Benedek Elek „Székely Tündérország“ cz. vállalatai is mutatják.

Vannak kiterjedt egyházmegyénkben, vannak irodalmi társulatunk tagjai között s nevezetesen akik a „Közművelődés“ hasábjain is nevetek már megismertették, olyan *fiatalabb tehetségek*, kik előnyösön hivatvák arra, hogy a keresztény szellemben és tiszta *katholikus irányban tartott elbeszélés művelésére vállalkoznak*. Ilyenekül meg is nevezhetném, az egyháziak közül: magát a „Közművelődés“ tudós szerkesztőjét, Takó János lelki igazgatót, Ferenczi Károly, Kovács Gyárfás, Király János, Prokupek S. plebános, Bándi Vazul gymn. tanár, a világiak közül Barácsi Sándor, Márton Dávid szintén gymn. és Földes József képezdei igazgató-tanár urakat. A jóirányu, akár történelmi és mondai, akár egészen költői elbeszélés művelése napjainkban épen korszükségletet is pótolna, midőn már a népet is részint a legroszabb irányu politikai és vegyes tartalmu lapokkal, részint a ponyva-irodalom mérges gomba-termékeivel, árasztják el.

Én magamat addig, míg központibb helyzetem és körülményeim, főleg pedig nsgod buzdítása és személyes támogatása annak kedveztek, a *székelyek*

történelmének *fragmatikai műveltség* adtam vala, de egy ily feladat a vidéken kedvezőbb esetben is igen szűk térre, legfő'ebb egy kis egyedírat félére vagy éppen a „*Domus Historia*“-ra kénytelen szoritkozni, leggyakrabban pedig a források hiánya vagy távolléte miatt éppen lehetetlen is.

Amazt — amennyire körülményeim engedték — műveltem főleg az intézetre nézve, melynek élére rendeltettem vala, és kívánom ezután is művelni, kivált ha a csiksomlyói ősi kolostor levéltárát a rendtartomány jelenlegi fenkölt szellemű főnöke előttem felnyitandja. De ami már csak Csik-megye multját is illetné: itt már nehezebb a feladat, mert levéltára nincs annyira rendezve, hogy valami sikerrel használni lehetne. Hasonlóképen vagyunk a családok levéltáraival is, melyekben a történetkutató közérdekű adatokat is vél lappangani. Ily viszonyok között — hogy például egy közelfekvő emlékre vonatkozzam, — hiába lesem akár derült, akár borongó napvilágnál a csikszentléleki Veresképnek az idő viharai miatt már felismerhetlenné vált freskóit és stílyjét, hogy korát és történelmi jelentőségét a feltevés és gyanítás ködéből kiemeljem: adatok hiányában nem lehet. Ily adatok lappanghatnak ugyan a „negyedfelmegye“ levéltárában, de az ott fennforgó házi viszály miatt már évek óta nem juthatni hozzájuk.

A madéfalvi sir mellett gyakrabban eljárván, — méltóztatik nsgod mint a „Hargita“ volt szerkesztője emlékezni, — hozzá fogtam volt P. Losteiner nyomán a „Székelyek felfegyverzésének története“ megírásához, kutattam is a vidéken, különösen pedig Csikszék levéltárában, de aztán e munkával fél kellett hagynom, nem csak azért, mivel időközben megjelent legidősbbs gr. Teleki Domokosnak hasontárgyu nagyonbecses, de sok tekintetben hiányos műve, hanem különösen azon ür miatt, mely előttem az esemény legérdekesebb mozzanatára nézve tátongott. 1764. január havára vonatkozólag ugyanis melynek 6. és 7-e közti éjjel folyt le a madéfalvi tragoedia főmozzanata, *Csikszék levéltárában mi adatot sem találtam*; azokat már rég elsikkasztották, sőt a szomszédos lelkészségek anya és egyéb könyvei is annyira hallgatnak ezen eseményről, hogy Rákoson egy pár, Szent-Mihályon ugyanannyi székely ember nevének, kik a veszedelemben elhaltak, laconicus főlemlítése jelzi az egész históriát. Többet a nyilván könyvekbe, melyekbe Bukow tyranjai ezentul szorgalmasan betekintettek, melyik lelkész merészelt volna bevezetni !!

Igy fűzhetném tovább különböző irányban megírtetett, de aztán a járhatatlanság kietlenébe veszett utaim fonalát; ki a két Somlyó hegyére, a tunsági Vártetőre, a szépvízi Pogány és Széphavasra, a csicsói és rákosi pogányvárakhoz, a csikszentmíklósi, sztmihályi és rákosi templomok részint már beme-szelt, részint különben olvashatlan felirataihoz; munkám az utleirőnél vagy Orbán Balázs e nemű feljegyzéseinél alig hatolhatna tovább.

Ebből láthatja nsgod, hogy az ily fukar, szorványos, vagy éppen hiányzó adatokból nemcsak his-

toriát, de még csak csiziót sem lehet alkotni az olyan földönjáró phantaziának, mint az enyém.

Hanem eszmelánczolatnál fogva felmerül részemről is egy indítvány, mely különben nem új és a „Közművelődés“ hasábjain volt már róla szó, mely szerint t. i. az egyes hitközségekben nemcsak valamelyes „*Domus Históriat*“ kellene vezetni, hanem a ft. lelkész uraknak *azt lehetőleg visszamenőleg is kiegészíteni*, abból a Nsgod „Egyháztörténelmi Adatok“ cz. műve folytatásául *részleteket közölni* legalkalmasabban ezen lapok egy állandó rovatában, vagy éppen *összefüggőleg megírni*, olyan formán, miként arra a nsgos prépost ur „A baróti plebánia története“-ben oly szép példát adott vala. Szükséges volna, hogy új oltárok, orgonák stb. beállításánál iratnának le és esetleg közöltetnének a *régieknek, gyakran kivált művelődés történetileg nevezetes, ismertelése*. A templomok, kápolnák, emlékkeresztek, paplakok stb. ujtásai, meszeltetése, kifestése, harangok ujra öntetése alkalmával le kellene pontosan *írni és rajzolni a régiek felírásait*, ismertetni netalán nevezetesebb vonásaikat, melyek koruk sajátosabb jellegét viselték, hogy majd düledező romjaiknál a későbbi kor történésze ne legyen kénytelen rajongva sajnálkozni, mint például a csiksztmíklósi felirat eltűnésén, mely összehasonlító adatul szolgálándott a *hun székely alphabetum* megállapításához és ez a székely nemzet, mint a megartól különálló és ennél itten régibb faj eredetének ujabban Hunfalviék által megint difficultált kérdése tisztázásához . .

Igaz, hogy az effélékre nemcsak különben értelmes, de egyuttal az aprólékosságig lelkiismeretes, sőpasionatus emberek kívántatnának, annál inkább pet dig, mert az egyes, bármiként ösztönözze is különben szenvedélye, sohasem, vagy pedig rendesen elkésve érkezik el, mint pl. az, aki a csikszeredai várnak a hetvenes években történt restauratiójánál az elégetett és széthányt papirokat megmentendette.

E téren, *amit alkalmilag tehetek, arra vállalkozom*, különben pedig egy vidéki tollforgatóra nézve, — kivált ha hivatalos teendő óráról-órára korlátozzák, — mi marad egyéb hátra, mint pihentetőül, hogy ne mondjam, altatóul belé kezdeni egy szabadelvű hirlap, vagy a „Budapesti szemle“ egyik bölcs cikkének mely pl. Schlauch püspök ur Szent László-társulati nagy beszédjét bírálgatja, olvasásába, s ha valahogy a végére jutott, önkénytelenül reflectálni a költő-királylyal: „*ment-e a könyvek által a világ elébb?*“

Viszonti legszívesebb üdvözlettel

Csik-Somlyón, január 7. 1885.

Imets F. Jákó.

Körrendelet

a vadházasságok ügyében.

Sz. 6650—884. Tekintettel arra, hogy az ugynevezett „vadházasságok“ Udvarhelymegye területén oly feltűnő módon elszaporodtak, hogy ezen veszélyes erkölcsi és társadalmi baj orvoslása érdekében a vármegye közgyűlése 1882. évben egy indokolt feliratot menesztett a törvényhozás képviselő házához; tekintettel arra, hogy

ezen feliratnak ohajtott eredménye nem lett: beállott annak halaszthatatlan szüksége, hogy addig is, míg a magyar faj szaporodását és fejlődését akadályozó ezen társadalmi és erkölcsi romlottság a törvényhozás keretében szabályszerű gyógyítását megtalálja — a törvényes házasságot, mint vallás erkölcsi intézményt, mint olyant, mely a társadalom egészséges fejlődésének egyedül legbiztosabb alapját képezi — a jelenleg fennálló törvények rendeletek és szabályok korlátai között a lehetőségig közigazgatási úton is védelem alá vegyük.

Erdélyi rom. kath. püspök ur ő nagyméltósága folyó évi ápril. hó 7 én 1879. sz. a a végett méltóztatott engemet felhívni, hogy az általa e részben utasított r. kat. papságnak a vadházasságok meggátolása és megszüntetése érdekében keletkezett megkereséseit törvényes hatáskörömben támogassam. Minthogy azonban a fennforgó baj általános természetű — ebbeli eljárásunkat felekezeti különbség nélkül kell szabályoznunk.

Az erdélyi királyi főkormányzásoknak 1809. évi augusztus 10-én 5467 sz. a. és 1812. évi október 21-én 8068 sz. a. továbbá a magyarországi udvari korlátnokságnak 1825. évi június 21-én 7535. sz. a. kibocsátott rendeletei, általánosságban szabályozzák ugyan a közigazgatási hatóságok eljárásait és megrendelik, hogy az egyházi hatóságoknak a fajtalan meggátolása, és a vadházasságok kiirtása tárgyában keletkezett megkereséseinél a polgári hatóságok erélyesen, pontosan és gyorsan közreműködni kötelesek. Ezen rendeletek országos törvény, vagy valamely felsőbb rendelet által hatályon kívül helyezve nincsenek ugyan, de azok ma már a fejlődött viszonyok és megváltozott erkölcsi felfogás miatt — azon eivi állásponton kívül — hogy a közigazgatási hatóságok az ilyen ügyekben eljárni illetékesek és kötelesek is — a további eljárásra nézve semmi irányadó pozitív szabályt nem tartalmazván, — azoknak szűk korlátai között a fennforgó ügyekben kielégítőleg és eredménnyel eljárni többé nem lehet.

Keresni kell tehát a jelen fennálló közigazgatási jogrendszerben azon törvényes eszközöket, melyeknek gyors, erélyes és tapintatos alkalmazásával a megtámadott erkölcsi rendnek védelmére kelhetünk.

És e tekintetben tevékenységünket irányozhatják az 1876. évi XII. és XIV. tcz. és az 1879. évi XL. tcz. és végül az 1884. november 3-án a közigazgatási kihágásokról 125. th. szám a. megalkotott és jelenleg felsőbb megerősítés alatt álló törvényhatósági szabályrendelet.

Ezeknek előrebocsátásával a tkts. szolgabíró (polgármester) ur figyelmét a következőkre hívom fel:

1. Az illetékes lelkesi hivatal van hivatva a vadházasság tényét megállapítani, a szétválás kötelezettségét kimondani, ugyanazért annak kipuhatolása, ugy az eziránti vizsgálatok teljesítése nem tartozik a közigazgatási hatóságok körébe, ez utóbbinak eljárása csak az illetékes egyházi hatóság megkeresése után kezdődik, a vadházasságot kimondó határozatért az egyházi hatóság maradván felelős.

Ha tehát az illetékes egyházi hatóság a vadházasság tényét és a szétválás kötelezettségét kimondotta, de az illető személyek az egyházi hatóság intézkedésének nem engedelmessékednek, annak megkeresésére a tkts. szol-

gabíró ur (polgármester) kötelessége leendő az illető személyek szétválását rendőri segélyvel tetteleg eszközöltetni.

2. A végrehajtásnál figyelembe veendő az, hogy az ilyen erkölctelen szövetkezetek, nem csak egyházi jogi szempontból, hanem egészségügyi tekintetektől is elbírálandók; és hogy a tkts. szolgabíró (polgármester) urnak, ez utóbbiból folyólag független álláspontja is van. A vadházasságban élő nő személyek rendszerint és szigoruan nem foglalhatók ugyan ama szabályok alá, melyek alatt a kéjnök állanak, de a férfi nemmel való szabadabb érintkezésük szükségessé teszi, hogy közegészségi tekintetből éber figyelemmel kísérteszenek.

Az 1876. évi XIV. tcz. 2. §. kimondja, hogy mindaz, mi a közegészség fenntartására, javítására és a megromlottnak helyreállítására szolgál, hatósági felügyelet és intézkedés tárgyát képezi.

Gondoskodni fog tehát szolgabíró (polgármester) ur, hogy ott hol a vadházasságok elszaporodtak, a buja korának lehető eleje vétessék, hogy ennek feltüntével a fenn idézett törvenyzikk 89. §. alapján a szükséges intézkedések megtéteszenek, s ha a bujakor több ily vadházasságban élő személyen mutatkoznak, az illető községben levő és vadházasságban élő valamennyi férfi és nő személyre az időszakonkénti orvosi vizsgálat elrendelendő, s a bujakorosok azonnal a fennálló szabályok értelmében a megyei közkórházba szállítandók és pedig az 1875. évi III. tcz. 9. §-a alapján esetleg az illető község által.

3. Az illetékes egyházi hatóság által megállapított vadházasság kimondása esetén az illetők által az 1876. évi XIII. tcz. alapján felhozandó gazda és cselédi viszony, mint az 1. §-on nem alapuló, sőt világosan a 14. §-ba ütköző és a 30. §-nak meg nem felelő, nem csak figyelmen kívül hagyandó, hanem mint az 52. §. c, és g. pontjai értelme elleni szövetkezés semmisnek tekintendő, s mint nyilván erkölctelen meg nem türendő és a meny nyiben a kihágásokról alkotott szabályrendelet 13, 14, 15, 16, és 17 §§. alkalmazást nyerhetnek az illetők megfenyitendőik.

4. Az illetékes egyházi hatóság által megállapított vadházasság esetében az idegen személyek mindenkor illetőségi községükbe toloncozandók, s ellenük visszaélés esetében az 1879. évi XL. tcz. 70. §-ban kimondott büntetés alkalmazandó.

5. A mely községi előljáró ilyen erkölctelen szövetkezések létesítésére bármilyen módon, vagy éppen szerződések vagy más okmányok szerkesztése által segédkezet nyújt az 1876. évi V. tcz. 18. §. értelmében fegyelmi kereset alá vonandó és szigoruan megbüntetendő leszen.

Ezekben kívántam jelezni főbb vonalait az eljárásnak; ez azonban nem zárja ki azt, hogy a szolgabíró (polgármester) ur, minden egyes konkrét esetben a fennforgó viszonyokhoz képest eljárásának támogatására még bővebb indokokat ne találja fel. — Elvárom tehát uraságod ösmeretes ügybuzgalmától, hogy az ügy fontosságához mérten egész erélyvel és tapintattal fog közreműködni arra, hogy az itten közlött intenciók megvalósítsanak.

Kelt Sz. Udvarhelyen 1884. decz. 14.

TÁRCZA.

A kalap.

— Egyveleges karczolatok. —

A pinczerek udvariasságában, mint valahol olvas-tam, vagy inkább láttam — három féle fokozat van. Ha egy hatost kap ajándékba: felsőd felöltésekor csak egyik ujjába segíti bedirigálni kezéd, betüretlen hagyván nyakát; ha két hatost adsz, pálczád is előkeresi a szegletből; ha hárommal ajándékozod meg: kaput, kalap, keztyű, pálcza egy perc alatt rajtad vagy kezdedben vannak s tárt ajtókon keresztül gyertyájával egészen a legalsó lépcsőig kísér.

Az udvarias irályban is meg vannak a skálák. Ha nagy urhoz irunk és semmit sem kérünk: akkor csak „alázatos szolgálai“ vagyunk. Ha valami gráciáért esdünk: „kezeit is csókoljuk.“ Ha planépnzt kérünk: ekkor kezei mellett még „lábaít“ is csókoljuk s „maradunk a sirig legalázatosabb szolgálai.“

Egymással találkozáván, szintén üdvözljük egymást oly alakban, milyennel élnünk jogunk van azzal szemben, kit köszöntünk. Kit így salutálunk: „szervus Jancsi!“ — jó barátunk. Ezt már nem mondhatjuk nagy uraknak, sem azt, hogy jó napot! Pedig ők sem ellenségei hasonló körülmények között a jó napoknak. Tudnak ők is kváterkázni, mit műnyelven pityizálásnak szeretnek ugyan nevezni, hanem azért a kisebb hatalmasságok is át tudnak látni a szítán.

Az illemszabályok közé tartozik az is, hogy látogatásokat tevén, rendesen kopogtatásokkal kérünk belépti engedélyt. Tanulmányozásra méltót az ekkor kapni szokott engedélyt. Legyen szabad saját tapasztalataimból nehányat felemlíteni. A fősvény mintha félne, hogy tolvaj vagy szegény jó hozzá, a kopogtatásra így kiállt fel: „ki az?“ Tehát előbb ismerni akar: jó barát vagy ellensége vagy-e? Kinek semmi félni vagy eldugni valója nincs, az egész vidoran kiállt: „Lehet!“ Ha esetleg észre vesszük, hogy jó barátunk akar vizitezni: így fogadjuk: „dőlj be!“ kinek semmikép sincs inyére a vendég, felförmed: „No!“ Kit komoly munkálkodásában zavarunk, az egykedvűen az ajtó felé kiálltja ugyan a „je r b é“-t: azonban alattomban utána gondolja: „hogy a manó vigye el, ki háborgat!“

Mikor aztán sikerült megkapnunk a belépti engedélyt, a szerint, hogy kicsodás meg micsodás az ur: — kalapunkat vagy kint hagyva, vagy éppen kezünkben magunkkal vive, reprezentáljuk magunkat ur ő kegyelme előtt. Ad vocem: kalap! Miért tevém cikkekem élére épen télen a kalapot! Megfővegelem a t. olvasót: nauta de acutis, de bobus narrat arator. Így van! kinek mi je van: télen is arról beszél. Nekem csak kalapom van. Lehet, kik e cikket olvassák, azonnal hangoztatják kritikájukat: „rosz!“ Nem tehetek róla! kinek milyen kalapja van — olyannal köszön. De hát mi is az a kalap? Mit fed? Erre jót lehetne mondani; azonban inkább csak biographiáját akarnám in nucleo közölni Meyer Hermann után szabad fordításomban, közbe segítvén saját álláspontomat is e szőnyegen forgó tárgyval szemben.

A kalap matrikulája nincs meg. Szülei a hideg meg meleg, hó és eső lehetnek. Kora régi, mint maga az emberi fej, mert feltehető, hogy már a bukkás után mutatkozott azonnal a kalap — (főveg) szükségessége. Hogy azonban ős szüleink milyen kalapot viseltek: e korból még a legrégebb muzeumokban sincsenek példányok. A vizözön idejéről azonban merem állítani, hogy kalapokat akkor nem viseltek az emberek; mert kérem alásan sok vizözön-képet láttam, de hogy, vagy csak egy kalap uszott volna a víz felett, ezt egy festő sem tüntette fel.

A kalap primitív példányával ős időkben a struczmadár hazájában találkozunk, hol az emberek két felé borított strucztojás héjjal fedték fejüket.

A babiloniak turbán, — a médek tiara-szerű, — a szerecsenek pedig széles karimás főveget viseltek.

A régi görögök szőr- vagy durva posztókalapot hordtak — azonban inkább csak a beteges vagy koldus-egyének viselék.

A rómaiaknál a kalap szintén ismeretes volt és egyszerűsége a szabadság szimbólumául tartott. — Midőn azért valamely rabszolgát szabadon bocsátottak: kalapot adtak fejére és pileátus servus-nak nevezték. Ily pileatus szervus lehetett Pontius Pil(e)átusnak is valamely elődje: — a néveredeztetés legalább ezt látszik bizonyítani. Hogy csakugyan a rómaiak a kalapot szabadságjelvényül tarták, bizonyítja történelmünk. Így, Brutus és Cassius Caesar meggyilkoltatása után pénzt veretnek, melyen két kard között a kalap is látható; — s Nero megöletésekor is a kalapot, mint a szabadság jelvényét kezdték általánosabban viselni. A rómaiaktól származhatott aztán a maig is divó azon udvarias szokás, hogy kiket nagyobb tisztelet és hódolattal akarunk kitüntetni: le vesszük kalapunkat előtte — míg másoknak köszöntésünkkor csak megemelintjük.

A középkorban legelső kalaposokkal Nürnbergben (1360.) Franciaországban VI. Károly alatt és 1401-ben Württembergben találkozunk. Biztos tudomásilag az a legelső posztókalap, melyet VII. Károly Rouenbe vonulásakor viselt. Az ő kora óta Franciaországban a kalapok mindinkább és inkább terjednek; de IV. Henrik idejében még csak a király udvarnokai viselték. A kalap akkor magas henger vagy kupola alaku, széles karimás volt, első felén magasan felhajtott karimával. XIII. Lajos alatt már három oldalról van a karima felcsapva, míg elől igen-igen magasan fel van hajtva. Ebből keletkezett a háromszögű kalap, mely csaknem 300 éven át tartotta magát, különböző alakulásokon menvén át. Viselték katonák és civilek egyaránt.

Eme francia divatot az osztrákok is átvették — különösen a háromszögűt, melyet inkább csak a tisztek hordtak, míg a polgárok az elől-hátul karimást, kettefől pedig karimátlan kalapot viselék. Ez utóbbi divat, mint generalisí, cs. ki. lelkészi, orvosi stb főveg maig is kevés átalakulásban fennáll.

Az egész karimás kalapok a francia forradalom előtt kevésbé lettek elterjedve Franciaországban; azonban a mult század végéig még mindig a háromszögű kalap divatozott.

Bonaparte idejében divatba jöttek az ugynevezett Bonaparte vagy Incroyable nevű iszonyatos nagy

karimájú háromszögű nagy kalapok, viseltetve a francia intelligencia által.

A háromszögű kalapok e század elején divatlanná váltak, különösen a katonaságnál a csákó lépett életbe, fenmaradván azonban némely ország hadseregeinél — mint diszfőveg — a háromszögű kalap sok változáson ment keresztül.

A mostan divó különböző alakú, nevű, színű és kisebb-nagyobb karimás, henger-fejű kalapok századunk közelebbi forradalmi mozgalmainak szüleményei elárulván az idők szellemét és gondolkodás módját.

Ha a nagy fülekről, fejekről, orrokról stb. bizonyos lélektani következtetéseket szoktak dedukálni: legyen szabad az erdélyi kalapokról is ilyet vonni le. — Az oláhok vármegye nagyságu ide-oda görbülő karimájú kalapja ingatag jellemre, szaggatott gondolatmenetre utal; a csíki- (csatoszegi) meglehetősen karimájú — már most enyésző félben levő — törpe fejű kalapok nyomott kedélyhangulatra és busongó életre következtetnek. A gyergyói, udvarhelymegyei, a régi maroszeiki és oláhfalvi kürtő alakú kalapok vidor lenni állapot és élces főt takarnak. — Mintegy nevet a fejük. A besztercei száznak félgömbtetőjű, — és a másvidéki szászoknak ejtel-fejű és széles karimás kalapjaik bírvágygyal telt gazda fejét fedik. — A háromszéki pörge kalapok könnyed élet és röpké gondolkodásra utának. A cilinder magas és magvas gondolatmenet s égfelé emelkedő, ájtatos ihletsére engedne következtetni: ha azon kérdés nem adná elé magát: mind leje-e az, mit az a kalap takar? Egy kis üresfejűség jár vele. — Bocsánat! ez csak egyéni nézet.

Hogy aztán felhozott kalapjaimmal miként elégittem ki t. olvasóim ínom izlését: nem tudom, — de állíthatom, hogy igyekeztem a különböző guszusoknak megfelelni. Ha egysem tetszik közülök, tessék választani a mitrak, infulák, lejedelmi kalpagok, vagy a püspök meg kardinalisi kalapok közül! Ezek mind jök. És ha megkaptad k. olvasó: viseld jó egészség és békeséggel s mentemó me, dum venis in regnum tuum!

K. Gyárfás.

KALÁSZAT.

— A tudomány mezején. —

(Folytatás.)

Midőn Caracalla uralkodó, Papiánust a híres jogtudóst a testvér gyilkosság védenőre kérné fel, Papiánus így felelt: „Könnyebb a legborzasztóbb bünt is elkövetni, mint a testvérgyilkost védeni.“

Socrates látván egy földjét tulságos gonddal mivelő embert, így szóla: „Vigyázz, nehogy az eszedet is belétemetve, földed többet érjen, mint lelked.“

Plató: Valamint a madár, ha sokáig tartatik kalitkában, ha mincárt el is bocsátod, törekedik oda visszatérni, úgy a lélek is minél tovább tartózkodik e világban, annál nehezebben válik meg annak javaitól. A gyermekek lelke örömestebb megyei.

Seneca: Valamint a kik bérházban laknak, sok nem tetsző dolgok által izgattatva, majda ház egyik vagy másik része és hiányai miatt panaszkodnak, úgy a lélek is,

most a fej, majd a láb, gyomor és más testi fájdalmak miatt panaszkodik, jelentvén, hogy ő sincs saját házában, hogy onnan ki kell költöznie.

Midőn Marius a Cimberok elleni harcban, néhány vitéz szövetségést római szokás ellenére kitüntetve, emiatt kérdőre vonaték: „A fegyverek zaja miatt, — úgy mond ő — a törvény szavát nem hallottam.“ — Inter arma leges silent. (Plutarch.)

Solon kérdeztetvén, hogy mi ok miatt nem hozott törvényt az atyagyilkos ellen? „Azért, — úgy monda ő, — mivel nem hittem, hogy valaki e gonoszságra vete-medjék.“

Pittacust kérdeztvén Croesus, hogy mi volna a királynál is hatalmasabb? „A fatábla, — monda ő, — melyre a honi törvények vése vannak.“

Aristippus egy barátjáért esedezvén Dionysiusshoz-mivel kérése megtagadtatott, leborult a zsarnok lábaihoz, mely tettét midőn hibáztaták monda: „Nem én vagyok hibás, hanem Dionysius, mit tehetek arról, ha neki lábaimban vannak fülei?“

Diogenesnek midőn mondák némely ifjak: „Kutyá meg ne marj.“ Ne féljete, — úgy monda, — mert a kutya nem eszik burját.

Korödi Endre.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **HETIKÖRSZEMLE.** Itthon. A képviselőház--letelvén ünnepi szünetidője — e hó 10-én megkezdette rendes üléseit. — **A prágai Narodni Listy** 15 pontban sorolja fel a horvátok s'relmeit melyeket naiv felfogás szerint a regnikoláris bizottság lenne megörvoslandó. Szerény ohajaik főbbjei így hangzanának: a monarchia czime „**Ausztria-Magyar-Horvátország** legyen! a „magyar ezredek“ magyar-horvát-szlavon ezredek czimét viseljék, a honvédség pedig horvát szlavon honvédségek neveztessek; a pénzügyi hivatalok rendelendők a zágrábi pénzügyigazgatóság alá, az adóbehajtás ezutánra is a magyar miniszteriumot illesse meg, a postabélyegegk horvát felirattal látandók el; a honvédségnél a tisztkek ne köteleztessek magyarul tudni! a honvédelmi szervezet Horvátországban horvát legyen, a posták, távirtdák, vasutak pénzügyi hivataloknál a hivatalos nyelv kizárólagosan horvát legyen, a jelvények és czimerek feliratai tisztán horvát nyelvűek legyenek; pénznemeken a háromegy királyság czimere álljon; Dalmácia meg Fiume Horvátországhoz csatolandó! (**Bozsemőj** . . . fogadd be a tótot s kiver a házból? !)

— **Róma.** A kereszténység Atyja a spanyolország földrengési katasztrópha sújtottjait 40.000 frankkal segélyezte.

— **Franciaország.** Az ellenforradalom ligájának központi bizottsága valóban keresztény szellemben szóló körlevelet intézett a liga tagjaihoz.

— **Németország.** Itt igazán a gyarmatosítás mániája uralg, pedig a tengerészeti költségvetés tárgyalása alkalmával a hasonnevű bizottságban Caprivi, a tengerészeti hivatal főnöke, számokkal mutata ki, hogy a gyarmatosítási politika által eddig okozott kiadási többlet

már is 5 millióra rug. — s mindez csak azért történik, hogy a négerok előtt növekedjék Németország hatalma! Más részről a kivándorlás roppant mérvben gyakoribb kezd lenni, ugyannyira, hogy a birodalmi gyűlés komolyan kezdett azzal foglalkozni. Ez tagadhatlanul kedvezőtlen Bismark politikájára nézve, hiába kendőzi a dolgot azt állítván: hogy a kivándorlás épen a jólétek kritériuma „levén pénz, hogy mehessenek“ — mert ezt kevés ember hiszi el.

— **Svájcz.** A szövetségtanács megkerestette a püspökök által, miszerint odahasson hogy a katonai főhatóság úgy ossza be alantossai gyakorlatait, hogy ezek vasár és ünnepnapokon lelai szükségleteiknek eleget teendők, templomba mehessenek. Tisztul a helyzet.

— **Nyilvános köszönet.** (II-ik közlemény.) A segesvári r. kath. egyházi és iskolai tanács kedves kötelességet teljesít, midőn a következő kegyeletes adakozásokat nyilvánosságra hozza és a kegyes jötevőknek a hitközség nevében legmélyebb hála-köszönetet mond.

Az egyház részére 1884. december havában adakoztak: t. cz. Mangin Lőrincz né 3 drb. diszes oltárcepikét, kézimunka latin himzett feliratokkal; továbbá egy pár oltárpárnát. Daczó József egy 470 cm. hosszú és 290 cm. széles oltárszönyeget a főoltárhoz és 2 ómpolnát tálczával.

A temető részére 1884. év folyamán adakoztak: Horsetzky Sándor 50 drb. új grádicsot, gróf Haller Ferencz 5 frt, Imecs Haller grófné 10 frt, Imecs Jenő 5 frt, Leischner Ferencz 2 frt, Hesz János 2 frt, Baczó József 3 frt, Hoffmann József 1 frt, Peits Gáspár 1 frt, W. J. 5 frt, Schimberszky Ferencz 1 frt, Kwiesinszky József 1 frt, Sándor Elek 50 kr, Kwiesinsky Antal 4 frt, Wild József 50 krajczár, Weisskopf Ignác 20 kr, Dobribán István 50 kr, Smidt József 20 kr, Halász József 20 kr, Petrán Frigyes 40 kr., Reichert József 20 kr., Slepak W. 1 frt., Szoboszlaj Károlyné 2 frt, Hain 1 frt, dr Wolf 1 frt, Taschler Péter 1 frt, Schwarcz Venczel 2 frt, Papp Antal 30 kr., Schiroky Károly 1 frt, Majorkovics 15 kr., Pastior Oszkár 2 frt, Ziepler Frigyes 30 kr., Abfall János 1 frt, Marsteiner J. 2 frt, Marsteiner K. 20 kr., Stöhr Ferenc 20 kr., Horváth M. 1 frt, Winter 1 frt, Mentzik János 1 frt, Hautzinger József 1 frt, Kimpián József 20 kr, Hausenblas 4 frt, Vass Ferencz 50 kr., Semény József 1 frt, Fleig Jakab 1 frt, Wolf Ferencz 20 kr., Szentiványi Jakab 30 kr, Zwarits S. 4 kr., Dénes István 5 kr., Szentiványi János 10 kr, Mattl Em. 10 kr., Laczkovits József 50 kr., Vaszilika József 50 kr., Puskás János 4 kr, Vaszilika Ferencz 20 kr., Fricz József 20 kr., Deprer Mihály 10 kr, Koncz János 10 kr., Barth György 10 kr., Kaur V. 4 kr., Fritz Roza 5 kr., Kernecky János 20 kr, Papp János 30 kr, Zámosi A. 10 kr, Král M. 10 kr., Fülöp Regina 22 kr., Schuster György 8 kr, Donáth Rosa 20 kr., Donáth Mihály 25 kr., Szabó József 20 kr., Kriva Antal 20 kr., Dombi János 10 kr., Sorbán János 40 kr., Sperlich József 20 kr., Braun J. 40 kr., Matzek Mihály 50 kr., Sperlich Elisa 20 kr., Walter Ferencz 1 frt, Wolf Ferencz 2 frt, Papp Károly 20 kr., Wolba István 30 kr., Soulavý Antal 1 frt, N. N. 1 frt, Bihalovics 10 kr., Kozma Albert 10 frt, összesen 91 frt 42 kr.

Az oltár-egylet december 24-én a helyi r. kath. is-

kola helyiségében a szegény iskolás-gyermekeknek diszes karácsonyfát állított fel, melynek fényében 61 gyermek vallás és nemzetiségi különbség nélkül a választmány, egyházi és iskolai tanács, valamint más előkelő urak és hölgyek jelenlétében értékes ajándékokat tőli fiú és leány ruhaneműekben, ingekben, csizmákban (18 pár csizma elosztott) sapkában, kendőkben stb. és élelmi szerrekben nyert.

A gazdagabbak örömkönyvei és a szegények hálaímaja a karácsonfa fényével vegyültek és mint szép karácsonyi áldozat felszállottak a gazdagok és szegények Üdvözítő Jézusához.

Üdv és áldás a kegyes jötevőknek! Kelt Segesvárt az egyház és iskolatanácsnak 1885. január 4-én tartott üléséből. **Weiss J.** pleb.-elnök. **Peits G.** jegyző.

IRODALOM.

— Megjelent: a) „**Uj Magyar Sion.**“ Egyházi-irodalmi folyóirat. XV. évf. deczemberi (180) füzet. Szerkeszti: Zádori János. Nyomatott Buzárovits Gusztávnál Esztergomban. Tartalma: a) Ligouri sz. Alfonsz. — b) A műveltség történet tövisei. — c) A Jézus szívének legújabb képe. — d) Irodalom. — e) Vegyesek. — Ara egész évre 6 frt.

b) „**Papok Lapja.**“ III. évf. 1-ső szám. Kiadó-tulajdonos és felelős szerkesztő: Talabér János. Társszerkesztő: Dvorzsák János. Tartalma: 1) Az újévben. — 2) A bold. szűz. ünnepei a karácsonyi időszakban. — 3) Borroméi szt. Károly beszédmodora és tanulmányai. — 4) Töredékek egyházzsúróklati és egyéb remekkekből. — 5) Egyházi beszéd Jézus sz. neve ünnepe. — 6) Szent-ség imáadásra. — 7) Üdvös szer a halál félelme ellen. — 8) A szentatyák Concordantiája. — Ara ezen szép kiállítású s igen változatos tartalmu heti lapnak: egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. negyedévre 1 frt 25 kr. Ajárljuk pap-társaink becses figyelmébe.

c) „**Irodalmi szemle.**“ X. évf. 1-ső szám. Szerkeszti s kiadja: Luga László Egerben. — Ara egész évre 1 forint.

d) „**Magyar háziasszony.**“ IV. évf. 2-ik szám. Szerkeszti Andrea, Kiadja: Dr. Murányi Armin Budapestben. Tartalma: Cherchez la femme. — A kikkell mindig baj van. — Háztartás. — Egészségügy. — Konyhaszat. — Heti étlap. — Hasznos tudnivalók. — Különfélék. — Irodalom és művészet. — Színház és zene. — Hymen. — Heti naptár. — Mellékletül: **Munka után.** Tartalma: Talány. (Költemény) — Zene. — Csarnok: A magyar vendégszeretet. — Az első bál. — A legszebb számadás. Kérdések és feleletek. — Gondolatok. — Apróságok. — Talányok. — Megfejtések. — Ara: egész évre 3 frt. negyedévre 1 frt 50 kr.

— Vettük a „**Gondülő**“ 17. számát, a következő változatos tartalommal: „Két fogoly“ ballada Tóth Endrétől; „Az új főispán“ regény Tolnai Lajostól; „Az utolsó mese“ rajz Vészi Odóntól; „A végzet“ regény Margitay Dezsőtől; „Székely támad, székely bánja“ történeti regény P. Szatmáry Károlytól; „Ki lesz az örökös?“ Hartmann-Pilón-tól; „A rejtélyes arca“ humoreszk Karcfalvi-tól; „A régi jó időből“ biharmegyei adoma. Ezeket követi a boríték érdekes tartalma. A vállalkozó kiadó és számban is újabb jelét adta aldozatkésszégének azzal, hogy kizárólag előfizetői számára hirvenez hazánkna Munkácsy Mihálynak „A bús betyár“ cím olaj festményét olajnyomatban sokszorosította. A minden vasárnap megjelenő lap előfizetési ára: negyedévre 1 frt 50 kr. egy hónapra 50 kr. Az előfizetési pénzek Székely Aladár kiadó tulajdonoshoz küldendőek Budapestben, VII. dobutca 14. Figyelmeztetjük olvasóinkat e kitűnő lapra, melyből a kiadó mindenkinek szolgál mutatóvánszámmal, ki e végre hozzá fordul.

— Megjeleni és beküldetett „**Költői képek**“ című versgyűjtemény Baráczy Sándortól. A 151 nyolczad-rét lapra terjedő, csinos kiállítású füzet legtöbbszörre székelj népballadákat és egy pár hasonírányu világtörténeti vonatkozású költeményt foglal magában, melyeknek mindenike, úgy a szép gondolatokat, mint az alaki kivitel tekintve, költői tehetségre és hivatottságra vall. Kapható Brassóban a szerzőnél. Ara: 1 frt. Melegen ajánljuk t. olvasóink figyelmébe.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

Dr. KRUESZ KRIZOSZTOM

1819-1885.

A magyar k. egyházat ez újév hajnalán súlyos csapás érte. Dr. *Kruesz Krizosztom* panonhalmi főpápat f. hó 11-én meghalt és vele a magyar k. egyház egyik oszlopa, a magy. főpapság egyik kiváló disze, a magyar szerzetes papság egyik ritka példányképe, a valóságosság, hitbuzgalom és tudomány egyik munkás apostola szállott a sírba. A boldogult főpap született 1819. jan. 21-én Völgyfalván, Sopronvármegyében. Iskolái végeztével 1835-ben a sz. Benedek szerzetébe lépett. 1843-tól 65-ig tanítva, az ifjuság nemcsak mint jeles tanárt, hanem mint kitünő tanítót is tisztelte. Szerzetésai 1865-ben főpáttá választották. Élete ez után folytonos jövedelenség és munka között folyt le. Odaadólag szolgálván a tudományok ügyét is, míg a sorvasztó tüdőbaj okozta halál áldástelí életének fenjezténapon véget vetett. R. i. p.!

— Igen tisztelt **laptársunk** a „**Religio**“ viszonzásul a vele szemben tanusi ott igénytelen ajánló sorainkért f. évi 2-ik számában a következő meleg szavakban emlékezett meg lapunkról: „Derék laptársunk az erdélyi „Közmuvelődés,“ melyet az erdélyi sajtótörvény nevében törvényszék elé hurczoltak, megszerzte a szükséges ovadékat és most bátrabban szólhat közügyeinkhez. Üdvözöljük a szerencsés fejlődés alkalmából, t. olvasóinknak pedig melegen ajánljuk erdélyi testvéreink e fürge közlönyét, amely az újév alkalmából oly szépen teljesítette collegialis köteleességét, megemlékezve hazánk valamennyi kath. közlönyéről.“

— Veterán Collegánknak e nagybecsű megemlékezését lapunkról annál szívesebben fogadjuk, minél sajnósbban kellett tapasztalunk több t. Collegánk részéről az — agyonhallgatást.

— **Nyilvános halálköszönet.** Nagyméltóságú és főtitisztelendő Lőnhart Ferencz püspök ur ő excellentiája a kispülpesi r. kath. fiókhitközséget a közelmúltban saját költségén öntetett 100 fontos haranggal méltóztatott legkegyelmesebben megajándékozni. Minél régibb volt a szükség, mint ezen főpásztori kegyes ajándék által meg ett szüntetve, annál bensőbb örömmel sietnek a kispülpesi hívek és lelkipásztorok ő nmlga iránti őszinte fúi

hálájukat és köszönetüket a nyilvánosság terén is legmélyebb tisztelettel kifejezni, buzgón kérvén saját érdekükben is a Mindenhatót, hogy ő nmlságát az állandó jó egészség és a hosszú élet áldásaiban gazdagon részesítse! A hálás hívek nevében: Finta István, szászrégeni alesperes-plebános.

— **Köszönettel vettük** a meghívót ő császári és királyi fenségeik József főherczeg és Klotild főherczeg-asszony védnöksége alatt a m. k. honvéd-tiszti özvegyek és árvak ellátási intézetének alapja javára 1885. jan. hó 12-én a fővárosi vígadó termeiben tartandó zártkörű bálra. Gróf Károlyi Gyula, elnök, Ráth Károly főpölgármester, Kameramayer Károly, polgármester. Gróf Zichy Jenő. orsz. képviselő, Forinyák Gyula tábornok, al-elnökök. Pair Vilmos, jegyző, Szilágyi Emil pénztárnok. Meliczár Kálmán ellenőr, dr. Szendrei János jegyző. A Belépti jegyek e meghívó előmutatása mellett válthatók; 1885. évi január hó 10-étől a bál estéjéig a bizottság irodájában (kis hid-utca: „Vadászkürt-szálloda“ I. emelet) d. e. 10-11 óráig és d. u. 3-5 óráig. — Felülízetések köszönettel fogadtnak és nyilvánosan nyugtáztatnak. Minden tudakozódás a bál-bizottsági jegyzőkhöz (honvédelmi ministeri palota) intézendő. Jegyek ára: Személyjegy 5 frt. Családjegy 2 személyre 9 frt. 3 személyre 12 frt. 4 személyre 15 frt. Nagy páholy 40 frt. Kis páholy 30 frt. Karzati ülőhely 6 frt.

— **Az erdélyi rom. kath. irod. társulat pénztárába** ízettek: Balogh Lajos rtg. 1884. 2 frt. Paál Ferencz elf. 1885. 1 frt. Zomora Dániel ptg. 1884. 5 frt. Dávid Sándor elf. 1884. 4 frt. Szőcs János elf. 1885. 2 frt. Barácz Albert ptg. 1885. 5 frt. Bencze Pál, elf. 1885. 4 frt. Kolozsvári kör. elf. 1884. 1 frt. 80 kr. Nagy Ignác elf. 1885. 2 frt. Csákány Adeodat ptg. 1884. 2 frt. 50 kr. Szent-István társulat elf. 1885. 2 frt. Vitalis Károly elf. 1884. 1 frt. Rancz János rtg. 1885. 2 frt. Imets F. Jákó ptg. 1885. 5 frt. Jankó Antal, elf. 1885. 1 frt. 40 kr. Csáky Dénes 2 frt. Török Bertalan ptg. 5 frt. Özvegy Pietsch Józsefné elf. 1884. 3 frt. Gyfhehérvári Szentferencz rendü zárda elf. 1884. 2 frt. Pakó János ptg. 1885. 2 frt. Philemon János elf. 1884. 2 frt. Winkler József ptg. 1885. 5 frt. Winterhalter Antal, ptg. 1885. 5 frt. Andrási János ptg. 1885. 5 frt. Rác István elf. 1885. 1 frt. Gál Miklós elf. 1885. 4 frt. Karácson Márton ptg. 1884. 5 frt. Simon Jenő ptg. 1884. 5 frt. Csiszér János ptg. 1884. 5 frt. Hollaki Imre ptg. 1884. 5 frt. 1885. 5 frt. Péter Lajos elf. 1885. 4 frt. Kath olvasókör O-Becsén, elf. 1885. 1 frt. Weisz Josef ptg. 1885. 5 frt. Szentferenczrendiek zárdája Kolozsvárt ptg. 1885. 5 frt. Prokupek Samuel rtg. 1885. 2 frt. Andrási Sándor elf. 1885. 2 frt. Bodó Alajos ptg. 1885. 5 frt. Sántha János elf. 1884. 2 frt. 1885. 2 frt. Straubert Odón rtg. 1885. 2 frt. Szabó István ptg. 1885-re 5 frt. Kovács Lajos ptg. 1884-re 5 frt. (Folyt.köv.)

Szerkesztői üzenet.

— **Korúsnak Helytt.** Gondolatait küldje meg P. G. . . nak prózában privát uton, akkor biztosan hozzá érkeznék. A hírek fogdosása iránti tulságos buzgalom nem jogosítja fel a költőt eseten kifejezésekre s mondat-szerkezeti kihágásokra.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, Dr. SZUCHY BÉLA, STRAUBERT ÖDÖN, Dr. VERESS FERENCZ.

Nyomatott a püsp. lycz. nyomda gyorsajátján Gyulafehérvárt.